Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket
Kehitysosasto

Lausunto

TIV/960/2023
TIV-AK-2023-7978

29.9.2023

Eduskunta
Lakivaliokunta

U 48/2023 vp

Kirjallinen asiantuntijalausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta parlamentin ja neuvoston direktiiviksi korruption torjumiseksi

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Tuomioistuinvirastolta kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta parlamentin ja neuvoston direktiiviksi korruption torjumiseksi.

Ehdotuksesta yleisesti

Ehdotuksen tavoitteeksi on asetettu sen varmistaminen, että kaikki tahallisen korruption muodot kriminalisoidaan kaikissa jäsenvaltioissa, että myös oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen näistä rikoksista ja että rikoksista määrätään tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia. Direktiiviehdotuksen perusteluiden mukaan sen taustalla on EU:ta sitovat kansainväliset velvoitteet. Direktiiviehdotuksen perustelujen mukaan direktiivin valmistelussa on hyödynnetty korruption vastaisten kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanosta saatuja havaintoja ja parhaita käytäntöjä.

Tuomioistuinviraston pitää ehdotuksen tavoitteita kannatettavina. Perusteltua on myös pyrkiä hyödyntämään kokemusperäistä tietoa korruption torjunnan keinojen kehittämisessä.

Yksityiskohtaisempia huomioita, artiklat 5 ja 6, resurssit ja koulutus

Ehdotuksen 5 artikla koskee resursseja. Säännöksellä pyritään varmistamaan, että direktiivin mukaisten rikosten paljastamisesta, tutkimisesta, syytteeseenpanosta tai tuomitsemisesta vastaavilla jäsenvaltioiden viranomaisilla on jatkuvasti tehtäviensä tehokkaan hoitamisen edellyttämät asianmukaiset henkilöstö-, taloudelliset, tekniset ja teknologiset resurssit. *Ehdotuksen 6 artikla* koskee koulutusta. Säännös velvoittaa jäsenvaltiot tarjoamaan koulutusta korruptiontorjunnasta toimivaltaisille viranomaisille ja niiden henkilöstölle ja varmistamaan, että siihen on riittävät resurssit. Säännös sisältää myös virkamiehille suunnattua koulutusta koskevia velvoitteita.

Edellä mainitut artiklat viittaavat toimenpiteisiin, joilla pyritään eri tavoin varmistamaan riittävät voimavarat korruption torjuntaan. Tuomioistuinten näkökulmasta kysymys on erityisesti korruptioksi luokiteltavien rikosasioiden käsittelystä. Kansallisessa lainsäädännössä tämä tarkoittaa erityisesti erilaisia lahjusrikoksia, mutta kysymys voi olla myös esimerkiksi virkarikoksista, luottamusaseman väärinkäytöstä tai sisäpiiritiedon väärinkäytöstä.

Voimavarojen suuntaaminen erityisesti korruptiorikosten tuomioistuinkäsittelyyn on vaikeaan sen vuoksi, että nämä asiat voivat tulla käsiteltäväksi missä tahansa suomalaisessa yleisessä tuomioistuimessa. Lisäksi voidaan kysyä, olisiko perusteltua asettaa korruptiorikokset erityisasemaan esimerkiksi verrattuna henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin, vaikka tämä olisikin mahdollista. Käytännössä korruptiorikosten asianmukaiseen ja ripeään käsittelyyn tarvittavat voimavarat voidaan varmistaa sillä, että tuomioistuimilla riittävät voimavarat kaikenlaisten rikosasioiden käsittelyyn.

Myös kohdennetun koulutuksen osalta haasteeksi muodostuu, että korruptiorikokset voivat tulla edellä todetulla tavalla käsiteltäväksi jokaisessa yleisessä tuomioistuimessa. Koulutuksen kohdentamista vaikeuttaa lisäksi vielä se, että korruptiorikokset muodostavat varsin pienen osan tuomioistuimissa käsiteltävien rikosasioiden kokonaismäärästä. Yksittäinen tuomari kohtaa korruptiorikosasioita varsin harvoin ja on vaikea ennakoida milloin ja missä tällainen asia tulee käsiteltäväksi. Kouluttamiseen ja kouluttautumiseen käytettävissä olevat resurssi ovat varsin niukat, eikä olekaan mahdollista ikään kuin varmuuden vuoksi antaa kaikille tuomareille erityiskoulutusta korruptiorikoksista. Näyttääkin ilmeiseltä, että Suomessa korruptiorikosten kohdalla käsittelyn laadukkuus tuomioistuimessa ei voi perustua asiaa käsittelevälle tuomarille annettuun täsmäkoulutukseen, vaan tuomarikunnan laaja-alaiseen ja korkeatasoiseen rikosoikeudelliseen yleisosaamiseen. Tätä osaamista voidaan kuitenkin tukea Tuomioistuinviraston ja tuomarinkoulutuslautakunnan yhteistyössä suunnittelemalla ja järjestämällä koulutuksella. Suurin koulutuskattavuus saavutettaneen korruptiorikoksia koskevalla verkkokoulutuksella, joka on tuomioistuinten henkilöstön käytettävissä aina tarpeen vaatiessa.

Yksityiskohtaisempia huomioita, artikla 26, tiedonhankinta ja tilastointi

Ehdotuksen 26 artikla koskee tiedonhankintaa ja tilastoja. Säännöksessä edellytettäisiin, että jäsenvaltiot keräävät tilastotietoja seuratakseen korruptiontorjuntajärjestelmiensä tehokkuutta. Säännöksessä luetellaan ei-tyhjentävästi tilastotiedot, jotka jäsenvaltioiden olisi kerättävä, ja velvoitetaan ne julkaisemaan nämä tiedot vuosittain.

Tuomioistuinvirasto toteaa, että edellytettyjen tietojen kerääminen ei ainakaan toistaiseksi ole mahdollista automaattisesti, vaan se on tehtävä manuaalisesti erilaisia tietoaineistoja yhdistämällä. Edellytettyjen tietojen kerääminen tulee siis lyhyellä tähtäimellä aiheuttamaan lisätyötä ja pidemmällä tähtäimellä säännös asettaa vaatimuksia tietojärjestelmien raportoinnin ja tilastoinnin kehittämiselle.

Johtaja Pasi Kumpula

Käyntiosoite: Silkkitehtaantie 5 C, Vantaa • Postiosoite: PL 100, 00085 Tuomioistuinvirasto • Vaihde: 029 56 50500
Besöksadress: Silkesfabriksvägen 5 C, Vanda • Postadress: PB 100, 00085 Domstolsverket • Växel: 029 56 50440
tuomioistuinvirasto@oikeus.fi • www.tuomioistuinvirasto.fi